Alzheimeri tõvega patsientide toimetuleku toetamine – tegevusterapeudi vaatenurk

Hanna-Stiina Heinmets

Tegevusterapeut/ dementsusega patsientide osakonna juhataja

SA EELK Tallinna Diakooniahaigla

07.06.2018

TEGEVUSTERAAPIA KUI ERIALA ALGUS

Valgustusajastu 1680-1780 aastatel. Prantsuse psühhiaater Philippe Pinel algatas liikumise „Moraalne ravi“ Teda kutsuti vaimuhaigete „ahelate lõhkujaks“. Ravi põhines ideel et pt. paraneb paremini, saavutab sisemise stabiilsuse ja lülitub igapäevaellu, tavaliste inimestega koos tegutsedes.

TEGEVUSTERAAPIA KUI ERIALA ALGUS

- 1920 a. alustati formaalse hariduse andmist USA-s, hiljem Euroopas.
- 1933 hakati tegevusteraapia programme akrediteerima.
- I maailmasõja ajal rakendati tegevusteraapiat sõjas kannatada saanud sõdurite puhul, laienes sihipäraste tegevuste idee ka kehalise puudega inimeste ravis. Käsitöö nt. oli sihipärane tegevus.

Tegevusteraapia kui eriala algus

- Seoses II maailmasõjaga hoogustus taastusravialane tegevus. Püüti tähelepanu pöörata inimese funktsioonide taastamisele pärast akuutset ravi

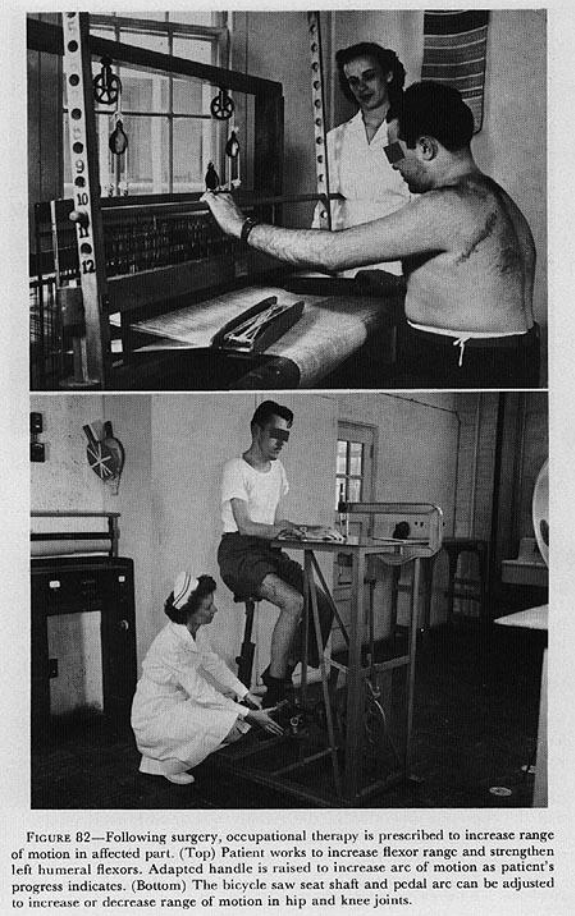

Figure 82—Following surgery, occupational therapy is prescribed to increase range of motion in affected part. (Top) Patient works to increase flexor range and strengthen left humeral flexors. Adapted handle is raised to increase arc of motion as patient's progress indicates. (Bottom) The bicycle saw seat shaft and pedal arc can be adjusted to increase or decrease range of motion in hip and knee joints.

NS & EWING

- Eestis on tegevusteraapiat õpetatud alates 2000-st aastast. Praeguseks on Tallinna Tervishoiukõrgkool koolitanud üle 140 tegevusterapeudi.

KUTSESTANDARD
TEGEVUSTERAPEUT, TASE 6

- Tegevusterapeut on tegevuse ja tegevusvõime spetsialist, kelle töö eesmärk on häirunud tegevusvõimega isiku tegevusvõime säilitamine ja edendamine.
- Tegevusteraapia on suunatud inimese iseseisvuse suurendamisele igapäevaelus.

KUTSESTANDARD/TEGEVUSTERAPEUT, TASE 6
B.2.9 EAKATE TEGEVUSTERAAPIA

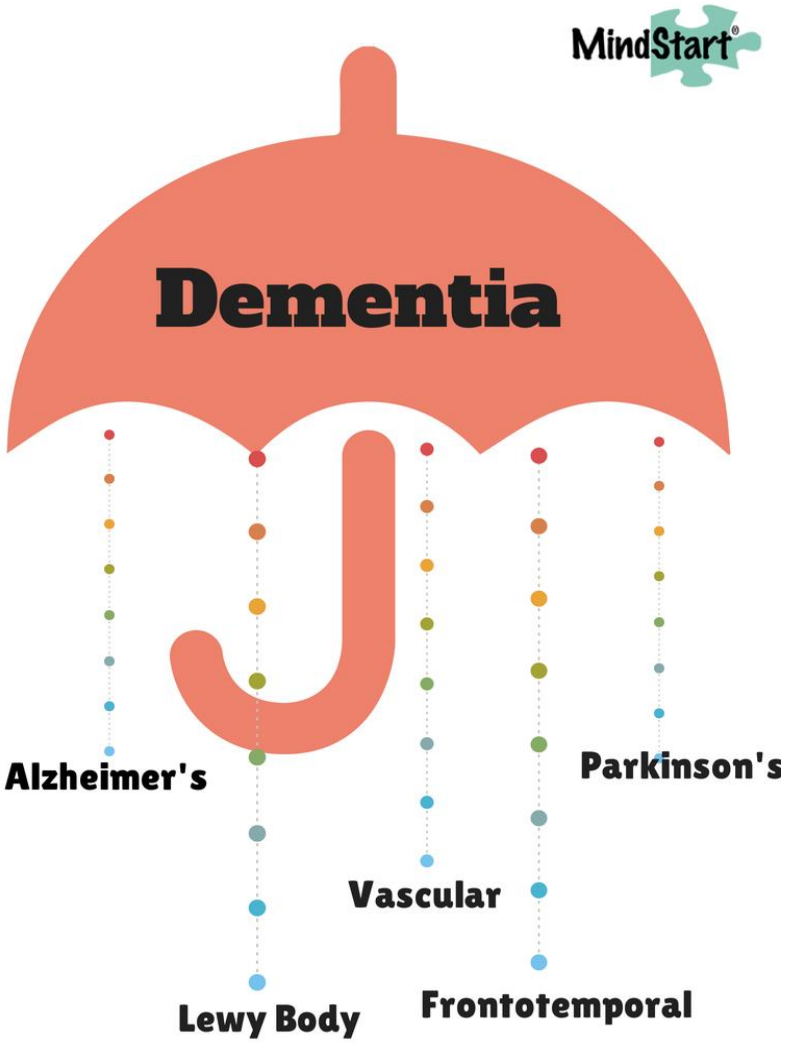
4) püstitab tegevusteraapia lühi- või pikaajalised eesmärgid, lähtudes patsiendi tegevusvõime häirest ja patsiendi eesmärkidest, terviseseisundist, motivatsioonist, keskkonnateguritest.

10)valib ja soovitab isikule abivahendeid, lähtudes isiku vajadustest ja õpetab neid kasutama ning hooldama,kasutades selleks sobivaid meetodeid.

11) planeerib ja soovitab tegevusvõimet toetavaid keskkonnakohandusi, lähtuvalt isiku tegevusvõimest.

12) nõustab isikut ja teda toetavat võrgustikku isiku tegevusvõimest lähtuvalt ja kasutades sobivaid vahendeid ja meetodeid;

13) nõustab isikuga tegelevaid spetsialiste isiku tegevusvõimest lähtuvalt ja kasutades sobivaid meetodeid.

MindStart
Dementia
Alzheimer's
Lewy Body
Vascular
Frontotemporal
Parkinson's
www.mindstart.com ~ Products for Dementia

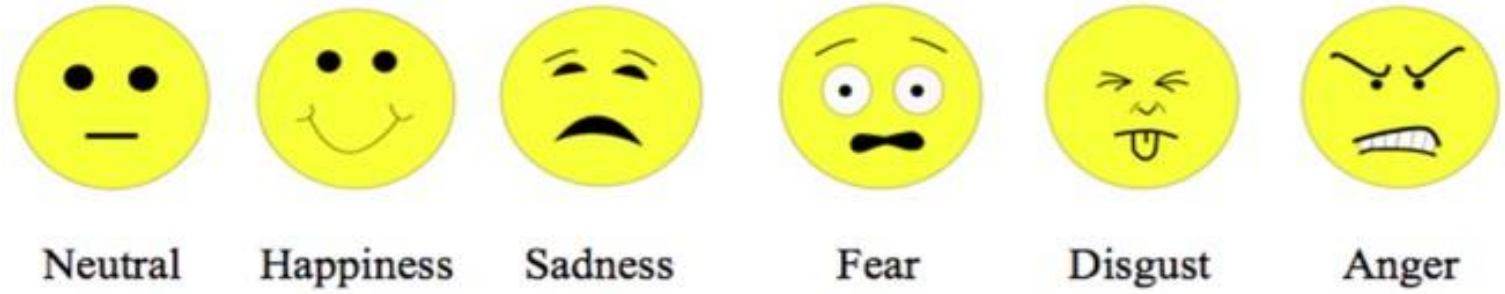

Dementia

Probleemid, millega ei tulda toime:

- Pole mälu, tahab ära minna, ei tunne ära
- Pole igapäevased enese-eest hoolitsemise oskuseid.
- Käitumishäired, süüdistab, peidab
- Raske hooldada- hooldust tõrjuv
- Häiriv, kuna võib häälitseda, ühte ja sama nõuda,
- Võtab riided seljast ära, määrib …
- unehäired jne….

Kes/kus võtab ja hoolitseb?

Kust saada abi ja nõu?

Neutral
Happiness
Sadness
Fear
Disgust
Anger

BAAS TEGEVUSTE KESKNE

HOOLDUS, RAVIMID,

SÖÖMINE,

MÄHKME VAHETUS

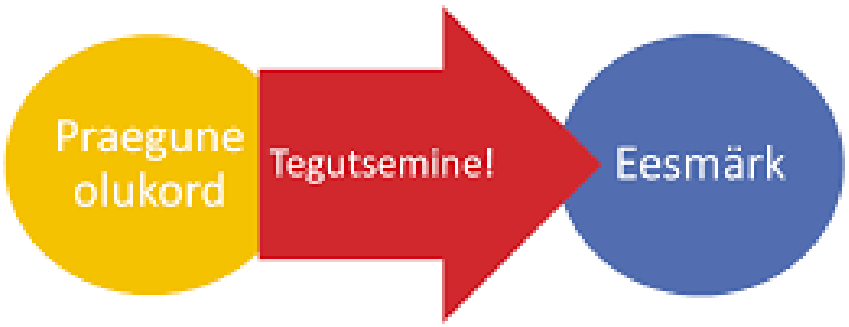
- https://www.youtube.com/watch?v=MTcopj6dYWQ

Kaunis näide meeskonnatööst ja kliendikesksest lähenemisest:

https://www.perrekes.be/

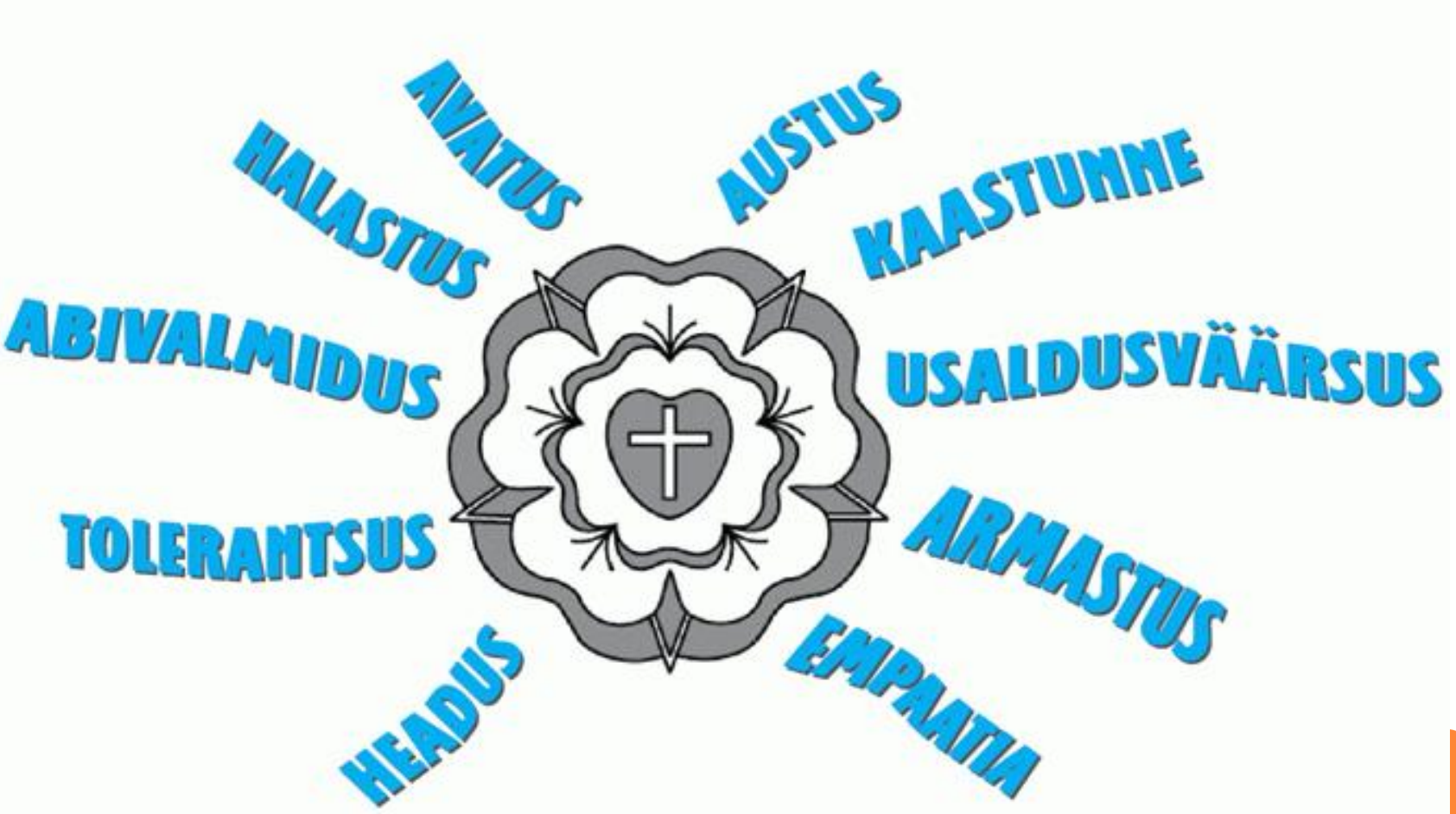
Kuidas tagada dementsusega inimesele parim elukvaliteet?

- Parima hoolduse tagamiseks on vajalik turvaline, dementsussõbralik ühiskond. Keskkond ei tähenda ainult füüsilist ruumi/maja, vaid sotsiaalset keskkonda, kes on selle inimese ümber.
- Mida see tähendab?

VÄÄRTUSED !!!

AVATUS
AUSTUS
HALASTUS
KAASTUNNE
ABIVALMIDUS
USALDUSVÄÄRSUS
TOLERANTSUS
ARMASTUS
HEADUS
EMPAATIA

KLIENDI/PATSIENDI KESKNE LÄHENEMINE

Sest inimene on terviklik

See kõik eeldab tugevat meeskonnatööd!! Mida see tähendab?

- SUHTLEMIST kõikide osapoolte vahel - meeskonnaliikmete, lähedaste ja patsiendi vahel!!!

Füüsiline kk

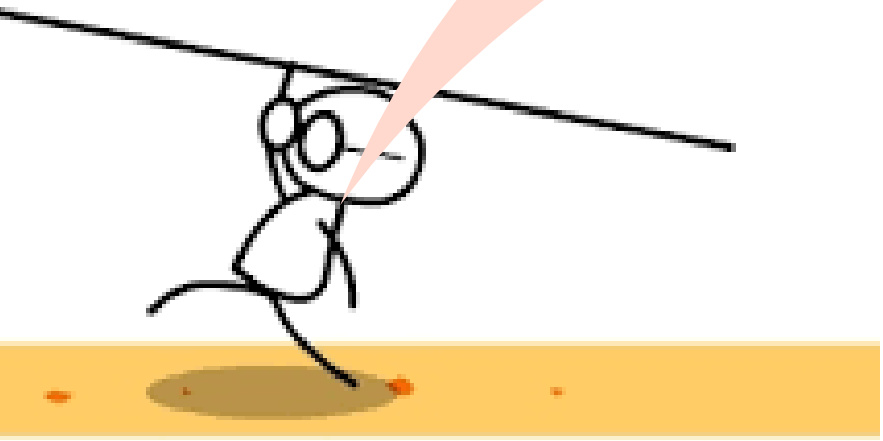
Sotsiaalne kk

Tegevuslik kohandus

Suutlikus

Harjumus

Tahe

Tegevuslik IDENTITEE
Kes ma olen?

Tegevuslik kompetentsus- Milles ma olen hea?Mis peegeldab minu identiteeti?

Oskused- Kas on oskused?

Sooritus-Kas suudab oma oskuseid kasutada sihipäraselt?

Osalus/kaasatus- Kas inimene on kaasatud erinavatesse töö, ADL ja vabaaja tegevustesse?

Abivahendid, mis toetavad patsiendi tegevusvõimet

- **Tõstuk**- Tõstuki kasutamine ennetab patsiendi ja töötajate vigastusi.
- Vähendab 2/3 hooldustöötaja füüsilist koormust
- Aitab siirdada väärikalt ja valutult pt. ühest kohast teise.
- Pt ei tundu enam et ta on personalile koormaks
- Hooldaja saab üksinda pt. hooldada, ei ole vaja mitut inimest tõstmiseks.

Toestatud istumine funktsionaalses ratastoolis

Loovad tegevused tegevusteraapia s

- On arvamusi, et loovad tegevused ei ole üldsuse piisavalt teaduslik ning on rohkem seotud hobide, aga mitte tõsise tööga.
- Tegevusterapeudid aga leiavad, et just loovad tegevused aitavad kõige loomulikumal viisil taastada aju funktsioone, seda enam, et aina täpsemaks muutuvad aju-uuringud aitavad sellele kaasa. Loovad tegevused aitavad loomulikul viisil kasutada mittedomineerivat ajupoolkera, arendades ruumilisi ja intuitiivseid eeldusi.
- Parem ajupoolkera on seotud intuitsiooni, kujundite, emotsioonidega, vasak aga analüütiliste ja detailidele orienteeritud

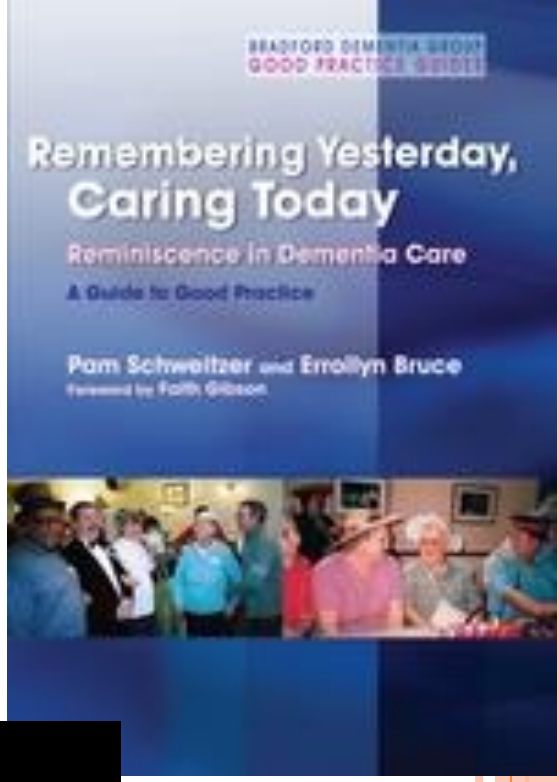
Loovad tegevused tegevusteraapias

- Kuna vaba aja tegevused üldiselt ja eriti loovad tegevused, sisaldavad endas emotsioonide väljendamist, tähelepanu juhtimist, samuti fantaasiat ja töö õnnestumiseks täpset tehnilist analüüsi, siis aitavad need haarata ja arendada mõlema ajupoolkera tööd.
- Eesmärgipärase tegevuse vorm mõjutab soorituse õnnestumist, aju leiab tegevuses tuttavlikkust ja eesmärgi ning loob kognitiivseid ja tajumuslikke seoseid.
- Tegevuste, mille tulemusena midagi luuakse tajuvad inimesed ka vähem pingutust ja väsimust kui ilma tulemuseta harjutades.

MÄLESTUSTÖÖ

- Esivanemate ja ise enda eluloo tähtsate sündmuste meenutamine, mälestuste ja abimaterjali toel, aitavad elustada vanu aegu, säilitab inimese mälu ja seeläbi säilib inimese identiteet!
- **Remembering Yesterday, Caring Today**
  Reminiscence in Dementia Care:
  A Guide to Good Practice)
- **Reminiscence Theatre**
  Making Theatre from Memories

Autor :Pam Schweitzer

Mälestustöös saab:

- Kasutada esemeid
- Fotosid
- Improviseerida draamat (abiellumine, sünnipäevad, töökohad)
- Muusika, tants
- Laulmine
- Joonistamine, maalimine
- Kirjutamine (mälestuste kirjutamine)
- Riietumine
- Mälestuslaekad
- Mälestusraamatud/ albumid
- Sugupuu
- Praktilised tegevused (söögi tegemine, aiandus)

Mälestustöös käsitletakse

Elu teemad

- perekond
- sõbrad
- kodu
- ametid
- saavutused
- Tegevused/harrastused
- reisid
- elustiil

Mälestustöö aitab:

- Leida kontakti,
- taaselustada mälestusi,
- muuta dementsusega inimese elu tähenduslikuks
- tuua mälusoppidest esile mälestusi ja tundeid, milleks ei usuta dementsusega inimest enam suutvat
- Aitab suhelda ja leida ühistegevusi personalil, lähedastel.
- Toob kõik osapooled ühele tasandile.
- Annab võimaluse suhelda dementsusega inimesega väärikalt!

HERKULO

Erika

14
18
10
33
HIIU

TALV
2016
NÄITUS
ESMASPÄEV
29
VEEBRUAR

Positiivsete emotsioonide loomine

Emalikkus

Hoolitsemine

Väärikad tegevused

Tunnetuspadjad

Meeskondlikud tegevused

Oluliste sündmuste tähistamine

Tutvu ka:

- www.dementsus.ee

- MTÜ Elu Dementsusega

Facebookis leiad:

Elu dementsuega nime alt.

Julge olla LOOV!

